

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

ضرورت دریافت غرامت جنگی از عربستان و نیروهای ائتلاف در جنگ یمن

پژوهش
خبری
معاونت سیاسی
صدا و سیما

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:
- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: شریف زاده

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۲ مقدمه
۲ تلفات انسانی جنگ یمن
۳ خسارات آموزشی
۴ آمار تخریب زیرساخت‌های غیر نظامی یمن
۶ سخن آخر

◆ مقدمه

۵۵ ماه از آغاز تهاجم نظامی ائتلاف متجاوز تحت رهبری عربستان سعودی به یمن می‌گذرد؛ خسارات این جنگ در ابعاد مختلف آن، بسیار تکان دهنده است. تا جایی که «آنتونیو گوترش» دبیرکل سازمان ملل می‌گوید: "جنگ یمن بزرگ‌ترین فاجعه انسانی دو دهه اخیر جهان را رقم زده است"؛ به عبارت دیگر بزرگ‌ترین فاجعه انسانی قرن بیست و یکم.

تا پیش از آغاز جنگ، یمن فقیرترین کشور عربی و یکی از فقیرترین کشورهای جهان بود؛ اکنون پس از سال‌ها حملات بی‌امان و کوبنده ثروتمندترین کشور عربی جهان و متحدینش، مدت‌هاست که از یمن به‌عنوان بزرگ‌ترین بحران بشردوستانه جهان نام برده می‌شود.^۱ بر اساس بیانیه اخیر سازمان ملل متحد، در پی تهاجم نظامی عربستان و امارات به یمن، شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی این کشور، ۲۰ سال به عقب بازگشته است.^۲

قریب به پنج سال جنگ، زیرساخت‌های عمرانی، اقتصادی و اجتماعی یمن را نابود و با خاک یکسان کرده و بر اساس قوانین بین‌المللی، الزام متجاوزان و آغازکنندگان جنگ به پرداخت غرامت، یک اصل پذیرفته شده است.

در نوشتار حاضر با بهره‌گیری از اطلاعات کارشناس مسائل یمن آقای دکتر «عمادی»^۳، و همچنین آخرین آمار و داده‌های قابل دسترسی در خبرگزاری‌های رسمی کشور، تلفات انسانی (غیرنظامیان) و زیرساختی در یمن را به روایت آمار مرور خواهیم کرد.

◆ تلفات انسانی جنگ یمن

اگر چه غالباً در گزارش‌های مربوط به جنگ یمن، از کشته شدن بیش از ۱۴ هزار نفر خبر داده می‌شود، اما واقعیت بسیار فراتر از آن است. رقم ۱۴ هزار کشته مربوط به افرادی است که مستقیماً در اثر بمباران‌های ائتلاف سعودی کشته شده‌اند؛ با احتساب افرادی که بر اثر سوء تغذیه، بیماری یا آوارگی ناشی از جنگ کشته شده‌اند، آمار تلفات انسانی بسیار بیشتر از ۱۰۰ هزار نفر خواهد بود.^۴

الف - شمار زخمی‌ها و کشته شدگان مستقیم جنگ یمن

تلفات	کودکان	زنان	مردان	مجموع
کشته‌شدگان	۳۶۷۷	۲۳۶۱	۹۴۶۶	۱۵۵۰۴ نفر
مجروحان	۳۷۶۱	۲۷۴۲	۱۷۸۴۹	۲۴۳۵۲ نفر

بنابر این ارقام، یک سوم کشته شدگان و زخمی‌ها، زن و کودک هستند.

۱. بی.بی.سی؛ (۱۳۹۸/۵/۲۲)

۲. خبرگزاری تسنیم؛ (۱۳۹۸/۵/۲۳)

۳. نشست کارشناسی مورخ چهارشنبه ۱۳۹۸/۷/۱۷

۴. آقای ظریف وزیر امور خارجه نیز در توییتی رقم ۱۰۰ هزار کشته را ذکر کرده است.

ب - تلفات انسانی غیر مستقیم جنگ یمن

- ✓ بیش از ۸۵ هزار کودک بر اثر سوء تغذیه ناشی از جنگ کشته شده‌اند.
- ✓ بیش از یک میلیون زن باردار در یمن در معرض سوء تغذیه شدید و درگیر بیماری هستند.
- ✓ یک میلیون و ۱۰۰ هزار کودک بر اثر جنگ یتیم شده‌اند.
- ✓ ۶۰ درصد این ایتم از ادامه تحصیل بازمانده‌اند.
- ✓ ۹ درصد مادران ایتم نیز دچار معلولیت یا بیماری هستند.
- ✓ یونیسف در خرداد ماه سال جاری در گزارشی اعلام کرد در هر دو ساعت یک مادر و ۶ نوزاد یمنی جان خود را از دست می‌دهند.^۱
- ✓ یونیسف در سال ۱۳۹۶ نیز در گزارشی اعلام کرد در هر ۱۰ دقیقه یک کودک یمنی جان خود را از دست می‌دهد.^۲
- ✓ از جمعیت ۲۴ میلیونی کشور یمن، حدود ۲۲ میلیون نفر به کمک‌های بشر دوستانه نیازمندند. از میان ۲۲ میلیون نفر، ۷ میلیون و پانصد هزار نفر به کمک‌های اضطراری نیاز دارند؛ از این تعداد افراد، حدود ۵۰۰ هزار کودک زیر پنج سال هستند که با خطر مرگ (بر اثر سوء تغذیه شدید) مواجهند.
- ✓ ۱۹ میلیون و ۷۰۰ هزار یمنی که بیش از ۱۰ میلیون آنها کودک هستند، به مراقبت‌های بهداشتی هیچ‌گونه دسترسی ندارند.
- ✓ بر اساس برآوردهای یونیسف ۱۶ میلیون نفر از آب آشامیدنی سالم و بهداشتی محروم هستند.^۳
- ✓ بیش از ۱۰ میلیون یمنی به دلیل بیماری و نیاز به کمک‌های اضطراری، تنها یک گام با مرگ فاصله دارند.
- ✓ طی سه موج شیوع وبا در آوریل ۲۰۱۷، ژوئن ۲۰۱۸ و ژانویه ۲۰۱۹ در یمن، مجموعاً بیش از یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر گرفتار این بیماری مهلک شده‌اند. به گفته سازمان ملل از سال ۱۹۴۹ به این سو، در هیچ کشوری مانند امروز یمن، وبا گسترش نیافته است.
- ✓ ۱۸۰۰۰ نفر به دلیل تعطیلی فرودگاه صنعا و نبود امکان اعزام بیماران به خارج از کشور، جان خود را از دست داده‌اند.^۴
- ✓ جنگ بیش از ۳ میلیون نفر را داخل کشور آواره کرده است.

خسارات آموزشی

- از زمان آغاز جنگ، بیش از دو میلیون یمنی از تحصیل بازمانده‌اند.
- از هر پنج مدرسه یک مدرسه آسیب دیده و از حیز انتفاع ساقط شده‌اند.
- ۱۸۰۰ مدرسه غیرقابل استفاده و از میان آنها حدود ۳۰۰ مدرسه به کلی تخریب شده‌اند.
- حدود ۱۵۰۰ مدرسه بخشی از آنها آسیب دیده و نیازمند بازسازی است.

۱. خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۳/۲۸)

۲. خبرگزاری ایرنا؛ (۱۳۹۷/۶/۴)

۳. خبرگزاری تسنیم؛ (۱۳۹۸/۵/۲۳)

۴. این خسارات تا ۱۳۰۰ روز بعد از آغاز جنگ (یعنی تا نیمه مهرماه ۱۳۹۷) محاسبه شده‌اند. گفتگوی خبرگزاری ایرنا با «محمد القبلی» نماینده جنبش انصارالله در عراق؛ (۱۳۹۷/۹/۱۰)

بیش از ۱۶۰ مدرسه هم در اختیار گروه‌های مسلح است که از این مدارس به‌عنوان پناهگاه استفاده می‌کنند. یمنی‌ها علاوه بر مشکل زیرساختی آموزشی و بهداشتی، با مشکل کمبود نیروی انسانی هم در این حوزه‌ها مواجهند. بخش زیادی از معلمان و پزشکان یمنی در پی جنگ از کشور خارج شده‌اند. طبق اعلام وزارت بهداشت یمن، حدود ۱۴۰ نفر از کشته شدگان، پزشک هستند و مراکز درمانی همانند مراکز آموزشی با مشکل کمبود پرسنل مواجهند.

در سال ۱۳۹۷ کمیته بین‌المللی صلیب سرخ در صفحه رسمی توئیتر خود نوشت: "در یمن کمتر از ۴۵ درصد بیمارستان‌ها فعال هستند"^۱ و چندی پیش «طه المتوکل» وزیر بهداشت دولت نجات ملی یمن اعلام کرد: در طول سال‌های جنگ، به طور کامل یا بخشی از ۷۰۰ مرکز درمانی و بیمارستان تخریب شده است.^۲

◆ آمار تخریب زیرساخت‌های غیر نظامی یمن

الف - اجتماعی

تعداد واحد تخریب شده	مکان
۹۴۵	باب مسجد
۴۲۴۶۵۴	باب واحد مسکونی
۱۸۲۴	نهاد دولتی
*۳۲۷	درمانگاه و بیمارستان
*۸۸۸	مرکز آموزشی
*۱۵۲	ساختمان دانشگاهی
*۱۱۲	ورزشگاه و مرکز ورزشی
*۲۱۹	مکان باستانی
*۳۸	مرکز اطلاع رسانی
*۲۷۹	تأسیسات گردشگری
*۶۲۸	بازار و مرکز خرید

ب - عمرانی و اقتصادی

^۱. پایگاه خبری پارس تودی؛ (۱۳۹۸/۲/۱۵)

^۲. خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۶/۶)

تعداد واحد تخریب شده	مکان
۱۵	فرودگاه
۲۶۶۱	پل ارتباطی و جاده
۱۴	اسکله و بندر
۱۹۳	ایستگاه برق‌رسانی و تولید برق
۴۳۴	شبکه ارتباطی
*۷۸۱	منبع آب و شبکه آب‌رسانی
*۳۳۱	کارخانه و کارگاه
*۷۳۷۳	مرکز تجاری
**۳۶۲	پمپ بنزین
**۱۸۱۸	واحد تولیدی

ج- واحدهای تولیدی و غیره

تعداد واحد تخریب شده	مکان
*۷۴۹	انبار مواد غذایی
*۳۲۸۸	مزرعه کشاورزی
*۶۲۱	کامیون حمل مواد غذایی
*۲۶۵	تانکر حمل سوخت
**۳۱۰	مرغداری
***۱۵۰۰۰	مرکز توزیع مواد غذایی
**۴۳۶	قایق صیادی
***۵۰۰۰	خودرو

توجه:

- ۱- مواردی که با نشان * علامت‌گذاری شده‌اند، مربوط به گزارش آماری مرکز حقوق و توسعه یمن (ORG LCRDYE) هستند که ۱۴۶۰ روز پس از آغاز تجاوز ائتلاف عربی به یمن (چهارمین سالگرد آغاز جنگ)، محاسبه شده و خبرگزاری تسنیم در تاریخ ششم فروردین ۱۳۹۸ آن را منتشر نموده است.
- ۲- مواردی که با نشان ** علامت‌گذاری شده‌اند، برگرفته از گزارش آماری مرکز حقوق و توسعه منتشر شده در خبرگزاری تسنیم مورخ ۲۴ مهر ۱۳۹۷ هستند که تا ۱۳۰۰ روز بعد از آغاز جنگ (نیمه مهرماه سال ۱۳۹۷) احصاء شده‌اند.
- ۳- مواردی که با نشان *** علامت‌گذاری شده‌اند، برگرفته از مصاحبه «محمد القبلی» نماینده جنبش انصارالله در عراق با خبرگزاری ایرنا است که در تاریخ دهم آذر ۱۳۹۷ منتشر شده است. این ارقام نیز تا ۱۳۰۰ روز بعد از آغاز جنگ (نیمه مهرماه سال ۱۳۹۷) محاسبه شده‌اند.

۴- باقی اعداد و ارقام از متن سخنان کارشناس محترم نشست استخراج شده است. به گفته ایشان خسارات پنج ماه منتهی به مهر ۱۳۹۸ محاسبه نشده‌اند.

◆ سخن آخر

طبق برخی برآوردهای اولیه که از میزان خسارت‌ها انجام گرفته، بازسازی یمن به بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار نیاز دارد. این رقم گرچه در قیاس با بازسازی آوارگی‌ها در سوریه، که به بیش از ۴۰۰ میلیارد دلار بودجه نیازمند است، رقم کم‌تری است؛ اما ۱۰۰ میلیارد دلار تنها هزینه بازسازی‌هایی است که جنگ به طور مستقیم در یمن ایجاد کرده است؛ خسارات جنبی فزاینده‌ای که از ناحیه جنگ بر کشور یمن تحمیل شده، قابل محاسبه نیست. در یک نمونه می‌توان به هرج و مرج سیاسی و چندپارگی یمن اشاره کرد. امروز بخش قابل توجهی از یمن در اختیار گروه‌های تروریستی قرار دارد و در یمن همچون لیبی، عملاً دو دولت وجود دارد؛ دولت مستعفی «منصور هادی» و دولت «نجات ملی» مستقر در صنعا. در بخشی که دولت مستعفی حضور دارد نیز شاهد حضور دو دولت هستیم؛ «دولت مستعفی یمن» و دولت «شورای انتقالی جنوب».

در برخی استان‌ها همچون «حضرموت» نیز، گروه‌های تروریستی به ویژه القاعده حضور دارند که هر یک آسیب‌ها و خسارات جدی را بر یمن تحمیل کرده‌اند. به علاوه خسارت‌های آموزشی به ویژه آموزش کودکان، آسیب‌های روانی و به طور کلی خسارت‌های «بی‌نظمی پس از جنگی» که بر مردمان یمن تحمیل شده است، چنانچه محاسبه شوند، رقم به دست آمده بسیار فراتر از ۱۰۰ میلیارد دلار و آمار و ارقام این چنینی خواهد بود.

سازمان‌های بین‌المللی نیز کمک خاصی برای مردم یمن انجام نداده‌اند؛ به استثنای سازمان‌هایی که به حقوق کودکان مربوط می‌شوند، مانند یونسف که برای کم کردن فاجعه انسانی، اقدامات آموزشی یا بهداشتی محدودی مثل واکسیناسیون، مهار بیماری یا جلوگیری از وقوع بیماری‌های جدید انجام داده‌اند؛ که این اقدامات در قیاس با میزان فاجعه انسانی امروز یمن، اصلاً دیده نمی‌شوند.